

Tema a 17-a: Liturgia și Sacramentele în general

Liturgia creștină este în mod esențial „actio Dei”, care ne unește cu Isus prin Duhul Sfânt (cf. Ex. Ap. Sacramentum caritatis, nr. 37).

19.12.2021

1. Misterul pascal: Taina vie și dătătoare de viață.

Cuvintele și acțiunile lui Isus în timpul vieții sale ascunse din Nazaret

și în slujirea sa publică au fost mântuitoare și au anticipat puterea misterului său pascal. „Când i-a sosit Ceasul , a trăit unicul eveniment din istorie care nu trece: Isus moare, este îngropat, învie din morți și șade de-a dreapta Tatălui „o dată pentru totdeauna” (Rom 6,10; Evr 7,27; 9,12). Este un eveniment real, survenit în istoria noastră, dar este unic: toate celelalte evenimente ale istoriei au loc o dată, apoi trec, înghițite de trecut. Misterul pascal al lui Cristos, dimpotrivă, nu poate rămâne numai în trecut, fiindcă, prin Moartea sa, El a nimicit moartea și, fiindcă tot ceea ce Cristos este și tot ceea ce a făcut și a suferit pentru toți oamenii se împărtășește din veșnicia dumnezeiască, și astfel, se situează deasupra tuturor timpurilor și se face prezent în toate timpurile. Evenimentul Crucii și al Învierii rămâne și atrage totul spre Viață” (*Catehism*, nr. 1085).

După cum știm, „se începe a fi creștin prin întâlnirea cu un eveniment, cu o Persoană, care dă un nou orizont vieții și, prin urmare, o orientare decisivă” ^[1]. De aceea, „sursa credinței noastre și a liturgiei euharistice este același eveniment: darul pe care Cristos l-a făcut de la sine în misterul pascal” ^[2].

2. Misterul pascal în timpul Bisericii: Liturgie și Sacramente

„Cristos Domnul a săvârșit această lucrare de răscumpărare umană și de glorificare perfectă a lui Dumnezeu... în principal prin misterul pascal al patimii sale binecuvântate, al învierii sale din morți și al înălțării sale glorioase” ^[3].

„Ceea ce Biserica vestește și celebrează în liturgia sa este acest mister al lui Cristos, pentru ca credincioșii să-l trăiască și să-i dea

mărturie în lume” (*Catehism*, nr. 1068).

„Așadar, pe bună dreptate, liturgia este considerată ca exercitarea misiunii sacerdotale a lui Cristos, prin care sfințirea omului este reprezentată prin semne văzute și este realizată într-un mod propriu fiecăruia și, în același timp, se aduce cultul public integral de către Trupul mistic al lui Cristos – de către Cap și mădularele sale” ^[4]. „Întreaga viață liturgică a Bisericii gravitează în jurul Jertfei euharistice și al sacramentelor” (*Catehism*, nr. 1113).

„Din momentul în care, «șezând de-a dreapta Tatălui», a început să-l reverse pe Duhul Sfânt asupra Trupului său, care este Biserica, Cristos acționează prin sacramentele pe care El le-a instituit pentru a comunica harul său” (*Catehism*, nr. 1084).

2.1. Sacramentele: natură, origine și număr

„Sacramentele sunt semne eficiente ale harului, instituite de Cristos și încredințate Bisericii, prin care ne este împărtășită viața dumnezeiască. Riturile vizibile sub care sunt celebrate sacramentele semnifică și realizează harurile proprii fiecărui sacrament” (*Catehism*, nr. 1131).

„Sacramentele sunt semne sensibile (cuvinte și acțiuni), accesibile firii noastre omenești așa cum este ea astăzi” (*Catehism*, nr. 1084).

„Urmând învățătura Sfintelor Scripturi, tradițiile apostolice (...) și gândul unanim al Părinților”, mărturisim că „sacramentele Legii noi au fost toate instituite de Domnul nostru Isus Cristos” ^[5].

„În Biserică sunt șapte sacramente: Botezul, Confirmarea sau Mirul, Euharistia, Pocăința, Ungerea

bolnavilor, Preoția și Căsătoria” (*Catehism*, nr. 1113). „Cele șapte sacramente sunt legate de toate etapele și toate momentele importante ale vieții creștinului: ele dau naștere și creștere, vindecare și misiune vieții de credință a creștinilor. În aceasta, între etapele vieții naturale și etapele vieții spirituale există o anumită asemănare” (*Catehism*, nr. 1210). Ele formează un întreg ordonat, în care Euharistia ocupă centrul, deoarece conține pe Autorul sacramentelor (cf. *Catehism*, nr. 1211).

Sacramentele semnifică trei aspecte: cauza sfințitoare, care este Moartea și Învierea lui Cristos; efectul sfințitor sau harul; și scopul sfințirii, care este gloria veșnică.

„Sacramentul este un semn care amintește ceea ce s-a întâmplat, adică patimile lui Cristos; este un semn care demonstrează efectul patimilor lui Cristos în noi, adică

harul; și este un semn care anticipează, adică prefigurează gloria viitoare” ^[6].

Semnul sacramental, propriu fiecărui sacrament, este alcătuit din lucruri (elemente materiale – apă, ulei, pâine, vin – și gesturi umane – abluțiunea, ungerea, impunerea mâinilor etc.), care se numesc *materie*, precum și din cuvinte pronunțate de ministrul sacramentului, care constituie *forma*. De fapt, „orice celebrare sacramentală este o întâlnire a fiilor lui Dumnezeu cu Tatăl lor, în Cristos și în Duhul Sfânt, iar această întâlnire se exprimă sub forma unui dialog, prin acțiuni și cuvinte” (*Catehism*, nr. 1153).

În liturgia sacramentelor există o parte neschimbabilă (ceea ce Cristos însuși a stabilit cu privire la semnul sacramental) și părți pe care Biserica le poate schimba, pentru binele

credincioșilor și pentru o mai mare cinstire a sacramentelor, adaptându-le la circumstanțele locului și timpului ^[7]. „Nici un rit sacramental nu poate fi modificat sau manipulat după voința ministrului sau a comunității” (*Catehism*, nr. 1125).

2.2. Efectele și necesitatea Sacramentelor

Toate sacramentele conferă harul sfințitor celor care nu pun piedici ^[8]. Acest har este „darul Duhului care ne justifică și ne sfințește” (*Catehismul*, nr. 2003). În plus, sacramentele conferă harul sacramental, care este harul „propriu fiecărui sacrament” (*Catehismul*, nr. 1128): un anumit ajutor divin pentru a atinge scopul acelui sacrament.

Primim nu numai harul sfințitor, ci și pe Duhul Sfânt însuși. „Prin sacramentele Bisericii, Cristos împărtășește mădulelelor Trupului

său pe Duhul său Sfânt și Sfințitor”
(*Catehism*, nr. 739) ^[9]. Rodul vieții
sacramentale constă în faptul că
Duhul Sfânt îi divinizează pe
credincioși, unindu-i în mod vital cu
Cristos (cf. *Catehism*, nr. 1129).

Trei sacrameinte – Botezul, Mirul și
Sfânta Preoție – conferă, pe lângă
har, așa-numitul *character*
sacramental, care este un sigiliu
spiritual de neșters imprimat în
suflet ^[10], prin care creștinul
participă la preoția lui Cristos și se
încadrează în Biserică conform
diferitelor stări și funcții. Caracterul
sacramental rămâne pentru
totdeauna în creștin ca o dispoziție
pozitivă pentru har, ca o promisiune
și garanție a protecției divine și ca o
vocație la cultul divin și la slujirea
Bisericii. Prin urmare, aceste trei
sacrameinte nu pot fi repetate (cf.
Catehism, nr. 1121).

Sacramentele pe care Cristos le-a încredințat Bisericii sale sunt necesare – cel puțin dorința lor – pentru mântuire, pentru obținerea harului sfințitor, și niciunul dintre ele nu este de prisos, chiar dacă nu toate sunt necesare pentru fiecare persoană ^[11].

Sacramentele „sunt *eficiente* pentru că în ele acționează Cristos însuși: El botează, El acționează în sacramentele sale pentru a comunica harul pe care sacramentul îl semnifică” (*Catehism*, nr. 1127).

Efectul sacramental este produs *ex opere operato* (prin însuși faptul că semnul sacramental este realizat) ^[12].

„Sacramentul nu acționează în virtutea dreptății omului care îl dă sau îl primește, ci prin puterea lui Dumnezeu” ^[13]. În consecință, „atunci când un sacrament este celebrat conform cu intenția Bisericii, puterea lui Cristos și a Duhului său acționează în el și prin el

independent de sfințenia personală a slujitorului sacru” (*Catehism*, nr. 1128).

Omul care celebrează sacramentul se pune în slujba lui Cristos și a Bisericii, de aceea este numit slujitor al sacramentului și nu poate fi oricare credincios creștin fără deosebire, ci are nevoie în mod obișnuit de configurația specială față de Cristos Preotul pe care o dă sacramentul Preoției ^[14] ____.

Eficacitatea sacramentelor provine de la Cristos însuși, care acționează în ele, „dar roadele sacramentelor depind și de dispozițiile celui care le primește” (*Catehism*, nr. 1129): cu cât sunt mai bune dispozițiile sale de credință, de convertire a inimii și de adeziune la voința lui Dumnezeu, cu atât mai abundente sunt efectele harului pe care le primește (cf. *Catehism*, nr. 1098).

„Sfânta Maică Biserică a instituit și *sacramentalele*. Acestea sunt semne sacre prin care, imitând într-un fel sacramentele, se exprimă efectele, în special cele spirituale, obținute prin mijlocirea Bisericii ^[15] Ele „nu acordă harul Duhului Sfânt în felul sacramentelor, dar prin rugăciunea Bisericii pregătesc la primirea harului și dispun la cooperarea cu el” (*Catehism*, nr. 1670). „Printre sacramentalii figurează mai întâi binecuvântările (a unor persoane, a mesei, a unor obiecte sau locuri)” (*Catehism*, nr. 1671).

3. Liturgia

Liturgia creștină „este în mod esențial *actio Dei* care ne unește cu Isus prin Duhul Sfânt” ^[16] și are o dublă dimensiune: ascendentă și descendentă ^[17]. „Liturgia este acțiunea întregului Cristos (*Christus totus*)” (*Catehism*, nr. 1136) și de aceea „întreaga comunitate, Trupul

lui Cristos unit cu capul său, este cea care celebrează” (*Catehism*, nr. 1140). În centrul adunării se află aşadar însuşi Isus Cristos (cf. Mt 18,20), acum înviat şi glorios. Cristos precedă adunarea care celebrează. El – care acţionează în mod inseparabil unit cu Duhul Sfânt – o convoacă, o adună şi o învaţă. El, Marele Preot veşnic, este protagonistul principal al acţiunii rituale care face prezent evenimentul fondator, chiar dacă se foloseşte de slujitorii săi pentru a *reprezenta* (a face prezentă, cu adevărat, aici şi acum, în celebrarea liturgică) jertfa sa răscumpărătoare şi pentru a ne face părtaşi la darurile conviviale ale Euharistiei sale.

Fără a uita că, „fiind alcătuită împreună cu Cristos-Capul «ca o unică persoană mistică» ^[18], Biserica acţionează în sacramente ca o «comunitate preoţească», «structurată organic»: prin Botez şi prin Mir, Poporul sacerdotal e făcut

apt să celebreze liturgia”. De aceea, „acțiunile liturgice nu sunt acțiuni private, ci sunt celebrări ale Bisericii, care este «sacramentul unității», adică poporul sfânt adunat și organizat sub conducerea episcopilor. De aceea, ele aparțin întregului Trup al Bisericii, îl manifestă și se răsfrâng asupra lui, dar pe fiecare membru îl implică în mod diferit, după diversitatea stărilor, a îndatoririlor și a participării efective” ^[19].

La fiecare celebrare liturgică participă împreună întreaga Biserică, cerul și pământul, Dumnezeu și oamenii (cf. Ap 5). Liturgia creștină, chiar dacă este celebrată doar aici și acum, într-un loc anume și exprimă da-ul unei anumite comunități, este prin natura ei catolică, vine din întreg și duce la întreg, în unitate cu Papa, cu episcopii în comuniune cu Pontiful Roman, cu credincioșii din toate timpurile și din toate locurile

„pentru ca Dumnezeu să fie totul în toți" (1 Cor 15,28). Din această perspectivă, principiul conform căruia adevăratul subiect al liturghiei este Biserica, în mod concret *communio sanctorum* din toate locurile și din toate timpurile, este fundamental ^[20]. Prin urmare, cu cât o celebrare este mai mult animată de această conștiință, cu atât mai concret se realizează în ea sensul liturghiei. O expresie a acestei conștientizări a unității și universalității Bisericii este utilizarea latinei și a cântecului gregorian în unele părți ale celebrării liturgice ^[21].

Pe baza acestor considerații putem spune că adunarea care celebrează este comunitatea celor botezați care, „prin nașterea din nou și prin ungerea Duhului Sfânt, sunt consacrați ca o casă spirituală și ca o preoție sfântă pentru a oferi, prin faptele proprii creștinilor, jertfe spirituale” ^[22]. Această „preoție

comună” este cea a lui Cristos, Preotul unic, la care participă toți membrii săi ^[23]. „Astfel, în celebrarea sacramentelor, întreaga adunare „împlinește liturgia”, fiecare potrivit funcției sale, dar „în unitatea Duhului” care lucrează în toți. (Catehism, nr. 1144). Din acest motiv, participarea la celebrările liturgice, deși nu cuprinde întreaga viață supranaturală a credincioșilor, constituie pentru ei, ca și pentru întreaga Biserică, vârful spre care tinde toată activitatea lor și sursa din care izvorăște puterea lor ^[24]. De fapt, „Biserica se primește și, în același timp, se exprimă în cele șapte sacramente, prin care harul lui Dumnezeu influențează în mod concret existența credincioșilor pentru ca toată viața, răscumpărată de Cristos, să devină cult plăcut lui Dumnezeu” ^[25].

Când ne referim la adunare ca subiect al celebrării, înseamnă că

fiecare, în calitate de participant, acționează ca membru al adunării, făcând tot și numai ceea ce îi revine. „Nu toate măduarele au aceeași funcție” (Rom 12,4). Unii sunt chemați de Dumnezeu în și pentru Biserică la un serviciu special al comunității. Acești slujitori sunt aleși prin sacramentul Sfintei Preoții, prin care Duhul Sfânt îi face apti să acționeze în reprezentarea lui Cristos Capul pentru slujirea tuturor membrilor Bisericii ^[26]. Așa cum Ioan Paul al II-lea a clarificat în diferite ocazii, „*in persona Christi* „înseamnă mai mult decât în numele sau în locul lui Cristos. *In persona*: adică în identificarea specifică, sacramentală, cu marele preot al legământului veșnic, care este autorul și subiectul principal al jertfei sale proprii, în care într-adevăr nu poate fi înlocuit de nimeni” ^[27]. Putem spune în mod grafic, așa cum subliniază Catehismul, că „Slujitorul consfințit prin sacramentul Preoției este

asemenea «chipului» lui Cristos
Preotul” (*Catehism*, nr. 1142).

„Misterul celebrat în liturgie este unul singur, însă formele celebrării sale sunt variate. Bogăția de nepătruns a misterului lui Cristos este atât de mare, încât exprimarea ei nu poate fi epuizată” (*Catehism*, nr. 1200-1201). „Tradițiile liturgice sau Riturile aflate astăzi în uz în Biserică sunt: Ritul latin (îndeosebi Ritul roman, dar și Riturile unor Biserici locale, cum ar fi Ritul ambrozian sau cel al anumitor ordine călugărești) și Riturile: bizantin, alexandrin sau copt, siriac, armean, maronit și caldeean” (*Catehism*, nr. 1203).

„Biserica acordă drepturi și cinste egale tuturor riturilor recunoscute în mod legitim și dorește ca în viitor să fie păstrate și promovate” ^[28] —.

JUAN JOSÉ SILVESTRE

Bibliografie de bază

- *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1066-1098; 1113-1143; 1200-1211 și 1667-1671.

Lecturi recomandate

- Sfântul Josemaría, Omilia *Euharistia, taina credinței și a iubirii*, în *Este Cristos care trece*, nr. 83-94; de asemenea, nr. 70 și 80; *Convorbiri cu mons. Escrivá de Balaguer*, nr. 115.

- J. Ratzinger, *Spiritul Liturghiei*, Cristiandad, Madrid 2002.

- J.L. Gutiérrez-Martín, *Belleza y misterio. La liturgia, vida de la Iglesia*, EUNSA (Astrolabio), Pamplona 2006, pp. 53-84, 113-126.

Note

[1] Benedict al XVI-lea, Enc. *Deus caritas est*, 25-XII-2005, nr. 1.

[2] Benedict al XVI-lea, Exh. apost. *Sacramentum caritatis*, 22-II-2007, nr. 34.

[3] Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 5; cfr. *Catehism*, nr. 1067.

[4] Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 7; cfr. *Catehism*, nr. 1070.

[5] Conciliul din Trento: DS 1600-1601; cfr. *Catehism*, nr. 1114.

[6] Sfântul Toma din Aquino, *Summa Theologiae*, III, q. 60, a.3; cfr. *Catehism*, nr. 1130.

[7] Cfr. *Catehism*, nr. 1205; Conciliul din Trento: DS 1728; Pius al XII-lea: DS 3857.

[8] Cfr. Conciliul din Trento: DS 1606.

[9] Lucrarea Duhului Sfânt în noi „este ca noi să trăim viața lui Cristos înviat” (*Catehism*, 1091); El „unește Biserica cu viața și misiunea lui Cristos” (*Catehism*, 1092); „îi vindecă și îi transformă pe cei care Îl primesc, conformându-i Fiului lui Dumnezeu” (*Catehism*, 1129).

[10] Cfr. Conciliul din Trento: DS 1609.

[11] Cfr. Conciliul din Trento: DS 1604.

[12] Cfr. Conciliul din Trento: DS 1608.

[13] Sfântul Toma din Aquino, *Summa Theologiae*, III, q. 68, art. 8.

[14] Preoția ministerială „Ea garantează că, în sacramente, Cristos este cu adevărat cel care acționează prin Duhul Sfânt pentru Biserică. Misiunea de mântuire încredințată de Tatăl Fiului său întrupat e încredințată apostolilor și, prin ei,

urmașilor lor: ei primesc Duhul lui Isus pentru a acționa în numele și în persoana lui (cf. In 20, 21-23; Lc 24, 47; Mt 28, 18-20). Astfel, preotul hirotonit e legătura sacramentală ce unește acțiunea liturgică de ceea ce au spus și au făcut apostolii și, prin ei, de ceea ce a spus și a făcut Cristos, izvorul și temeiul sacramentelor” (*Catehismul*, 1120). Deși eficacitatea sacramentului nu derivă din calitățile morale ale slujitorului, totuși credința și devotamentul acestuia, pe lângă faptul că contribuie la sfîntirea sa personală, favorizează în mare măsură bunele dispoziții ale subiectului care primește sacramentul și, în consecință, roadele pe care le obține din el.

[15] Concilio Vatican al II-ea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 60; cf *Catehism*, nr. 1667.

[16] — Benedict al XVI-lea, Exh. apost. *Sacramentum Caritatis*, nr. 37

[17] — „Pe de o parte, Biserica, unită cu Domnul său și «sub lucrarea Duhului Sfânt» (Lc 10, 21), îl binecuvântează pe Tatăl «pentru Darul lui negrăit» (2 Cor 9, 15) prin adorație, laudă și aducere de mulțumire. Pe de altă parte și până la desăvârșita împlinire a planului lui Dumnezeu, Biserica nu încetează să ofere Tatălui «prinosul propriilor ei daruri» și să-l implore să trimită pe Duhul Sfânt asupra lor, asupra ei înseși, asupra credincioșilor și asupra lumii întregi, pentru ca, prin împărtășirea din moartea și învierea lui Cristos-Preotul și prin puterea Duhului, aceste binecuvântări divine să aducă roade de viață „spre lauda gloriei harului său” (Ef 1, 6)” (*Catehism*, nr. 1083).

[18] — Pius al XII-lea, Enc. *Mystici Corporis* cit. en *Catehism*, nr. 1119.

^[19] Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 26; cfr. *Catehism*, nr. 1140.

^[20] „Fie ca jertfa redobândească spre mântuirea tuturor – Rugați-vă, fraților, se roagă preotul – pentru că această jertfă mea și a voastră, a întregii Sfinte Biserici. Rugați-vă, fraților, chiar dacă sunteți puțini, chiar dacă este prezent un singur creștin, chiar dacă slujitorul sacru este singur, pentru că fiecare Liturghie este un sacrificiu universal, o răscumpărare pentru toate semințiile, limbile, popoarele și națiunile (cf. Ap 5, 9).

Toți creștinii, prin Comuniunea Sfinților, primesc harurile fiecărei Liturghii, fie că aceasta este celebrată în fața a mii de oameni, fie că un copil, poate distrat, ajută preotul ca unic însoțitor. În orice caz, pământul și cerul se unesc cântând împreună cu îngerii Domnului: *Sanctus*,

Sanctus, Sanctus...” (Sfântul Josemaría, *Este Cristos care trece*, nr. 89).

[21] Cf Benedict al XVI-lea, Exh. Apost. *Sacramentum caritatis*, nr. 62; Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 54.

[22] Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Lumen Gentium*, nr. 10.

[23] Cf Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Lumen Gentium*, 10 y 34; Decr. *Presbyterorum Ordinis*, nr. 2.

[24] Cf Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, 20.

[25] Benedict al XVI-lea, Exh. Apost. *Sacramentum caritatis*, nr. 16.

[26] Cf Conciliul Vatican al II-lea, Decr. *Presbyterorum Ordinis*, nr. 2 y 15.

[27] Ioan Paul al II-lea, *Ecclesia de Eucharistia*, nr. 29. Intervențiile magisteriale din secolul al XX-lea

asupra acestui punct sunt reproduse în notele de subsol 59 și 60:

"Ministrul altarului acționează în persoana lui Cristos ca cap, care oferă în numele tuturor membrilor".

[28] Conciliul Vatican al II-lea, Const. *Sacrosanctum Concilium*, nr. 4.

pdf | document generat automat din
<https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/tema-a-17-a-liturgia-si-sacramentele-in-general/> (06.08.2025)